

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep.
0030 Oslo

Deres ref.:
201204661 ES IHO/KHU/bj

Dato: 31.10.2012

HØRINGSUTTALELSE: KRIMINALISERING AV FORBEREDELSE TIL TERRORHANDLING, UTVIDET ADGANG TIL TVANGSMIDDELBRUK, OG ENDRINGER I STRAFFELOVEN 1902 § 60a

KROM ønsker å avgi følgende høringsuttalelse om ovennevnte Høringsnotat fra Justis- og Beredskapsdepartementet:

Departementet har lagt frem et tredelt høringsnotat hvis hovedstruktur bygger på Politiets sikkerhetstjeneste PSTs brev av 1. november 2011, der de ber om ytterligere kriminalisering av forberedelseshandlinger, utvidet adgang til bruk av tvangsmidler med grunnlag i den allerede eksisterende terrorismeparagrafs litra b; om finansiering av terrorhandling (straffeloven § 147 b) og litra c; om rekruttering, opplæring i terrorisme og offentlig oppfordring til terrorisme (straffeloven § 147 c) og eksportkontrollovens § 5 om spredning (proliferasjon), og til slutt nye tvangsmidler i henhold til lovgivning om deltagelse i organisert kriminalitet.

Høringsnotatet del I drøfter kriminalisering av forberedelseshandlinger, hvor Justisdepartementets høringsnotatet har blitt gitt følgende anførsel: "Departementet har ikke tatt stilling til forslagene fra PST, men ber om høringsinstansenes syn". I følge PSTs føringer på departementets notat, finner de det formålstjenlig at følgende handlinger kriminaliseres:

- Planlegging av terrorhandlinger (generell bestemmelse)
- Tilstedeværelse på et sted hvor det bedrives terrortrening
- Motta trening eller instruksjoner til nytte for terror
- Besittelse av gjenstander og /eller anskaffelse av dette, med tanke på fremtidige terrorhandlinger.
- Besittelse og/eller anskaffelse av informasjon med tanke på fremtidige terrorhandlinger.
- Anskaffelse og/eller besittelse av våpendeler og/eller eksplosjonselementer med tanke på fremtidige terrorhandlinger – straffeloven § 161.
- I tillegg ønsker PST kriminalisering av medlemskap i terrororganisasjoner.

Paradigmeskifte

PST skriver i notatet: "Det er behov for en generell bestemmelse som kriminaliserer planlegging av terrorhandlinger. En slik bestemmelse vil også ramme soloterrorister i planleggingsfasen". Justisdepartementet er oppsiktsvekkende usynlige i høringsnotatet, og formidler stort sett lojalt det

PST allerede har forlangt i sitt notat. Deres eneste tilløp til rettssikkerhetsmessig forbehold kan kanskje leses ut av setningen: "PSTs forslag inneholder ingen nærmere presisering av hva som skal kjennetegne straffbar planlegging. En uspesifisert bestemmelse får et meget bredt nedslagsfelt, og kan dermed bli meget anvendelig. På den annen side kan det fremholdes at den blir så vag at den svekker forutberegneligheten." Ut over det har departementet lojalt innarbeidet PSTs notat i de deler av terrorlovene man ikke fikk gjennomslag for ti år siden, noe som nå medfører en oppsiktsvekkende stramning av det allerede den gang svært vidtgående forslag til ny terrorlov.

Et "meget bredt nedslagsfelt" må sies å være noe av et understatement i henhold til norsk rettstradisjon og rettssikkerhetsoppfattelse. Tradisjonelt har det i norsk lovverk vært definert en grense mellom straffri forberedelse og forsøk på lovbrudd. PST tar derfor her til orde for et omfattende paradigmeskifte i lovgivningen og tenkningen rundt lovbrudd. Hele grunnlaget for det straffbare foreslås her utvidet til at det kan gripes inn i forhold til "terrorforsett". Helt siden 9/11-terrorangrepet på World Trade Center, har det vært et sterkt internasjonalt press for å gjøre planlegging og forberedelse av terrorhandlinger straffbart, slik det ble beskrevet i Sikkerhetsrådets resolusjon 1373 fra 2001, rett etter angrepet, som la sterke internasjonale føringer på kriminalisering av "financing, planning, preparation..."¹

I Riksadvokatens høringsuttalelse fra 27.02.02 om "Lovtiltak mot terrorisme" gikk embetet så langt som å uttrykke at det var "...intet reelt internrettlig behov for å innføre egen straffebestemmelse mot terror"² (Riksadvokatens egen understrekning), og at dette skjedde kun ut fra hensynet til internasjonale forpliktelser. Riksadvokaten slo særlig ned på forslagets punkt om planlegging og forberedelse av terrorhandlinger, og mener at den foreslåtte § 147a tredje ledd er "...unødvendig, og uheldig... Regelen bryter markant med den tradisjonelle grense mellom straffri forberedelse og forsøk."³

PST fremmer i dagens høringsforslag igjen kravet om en generell bestemmelse som kriminaliserer planlegging: "Det er behov for en generell bestemmelse som kriminaliserer planlegging av terrorhandlinger. En slik bestemmelse vil også ramme soloterrorister i planleggingsfasen".⁴ PST viser særlig til engelsk og dansk lovgivning om kriminalisering av planlegging, og trekker frem rettskraftig dom på 12 års fengsel for terrorplanlegging mot den antatte soloterroristen Loris Doukaev, pådømt i Københavns Byret den 31. mai 2011. Det PST ikke nevner i denne saken er at Doukaev hadde laget en bombe av det meget ustabile sprengstoffet TATP, og at denne eksploderte mellom hendene på ham inne på et toalett på Hotel Jørgensen i København. Københavns Byret mente å kunne bevise at Doukaevs plan var å sende bomben til Jyllands-Posten. En ferdig konstruert bombe, som riktignok eksploderer på feil sted, men likevel er langt ut over planleggingsstadiet, ville med stor sikkerhet bli pådømt også i Norge uten noe tillegg for soloterrorisme. Doukaev ble ikke avslørt fordi det danske lovverket gir anledning til telefonavlytting mot soloterrorisme og soloplanlegging, men fordi han var klossete og endte med kun å sprengte et toalett og i tillegg skade seg selv.

Med sin argumentasjon skaper notatet en helt urealistisk forventning om hva som kan oppnås i å avsløre soloterrorisme, bare PST får friere hender og større anledning til å ta i bruk ekstraordinære etterforskningsmetoder. Hele høringsnotatet er en eneste lang øvelse i hvordan man kan utvide strafferammene inntil man oppnår målet om mer inngripende metoder som telefonkontroll, romavlytting, teknisk sporing osv. Dermed fremstår høringsnotatet som en usedvanlig måte å drive kriminalitetsbekjempelse på, der målet for lovendringene utelukkende har et operasjonelt formål, å

¹ United Nations Security Council Resolution 1373 (2001), 28. september 2001

² Riksadvokaten: "Høring – Lovtiltak mot terrorisme" 27.02.02

³ ibid. s. 4

⁴ Politiets Sikkerhetstjeneste PSTs brev til Justisdepartementet av 1. november 2011, sitert i høringsnotats s. 7.

sikre lovgrunnlaget for iverksettelse av utradisjonelle etterforskningsmetoder, fremfor å drøfte hvordan man kan styrke beredskapen og dempe terror drivende konflikter i samfunnet. Forslaget om ny terrorlov er i seg selv så skjerpene at det mest sannsynlig bare vil øke konfliktnivået i samfunnet gjennom mistenkeliggjøring og intensivere overvåkingen av utpekte og utstøtte grupper. En preaktiv innsats mot ekstremisme burde som minstemål ha til hensikt å dempe motsetninger i samfunnet, ikke å øke mistenkeliggjøringen og svekke de rettsgarantier og menneskerettigheter demokratiet er bygd opp rundt.

På bakgrunnen av kritikken av 2001-forslaget til terrorlov, forsøker departementet nå å legge inn i loven "visse ytre kjennetegn som tilleggsvilkår, for eksempel besittelse og/eller anskaffelse av gjenstander og/eller informasjon med tanke på fremtidige terrorhandlinger".⁵ Nå er besittelse og anskaffelse av for eksempel våpen og sprenglegemer allerede kriminalisert. Departementet er klare på at deres foreslåtte strafferamme på 6 år for planlegging av terrorhandlinger gjennom besittelse av gjenstander eller informasjon i den hensikt å begå terrorhandling, først og fremst vil utløse de fleste tvangsmidlene i straffeprosessloven, og særlig hvis planleggingen skjer som ledd i virksomheten til en organisert kriminell gruppe, noe som øker strafferammen til 10 år. Departementet foretar også en forsiktig innstramning av hvilke gjenstander det er ulovlig å besitte fra PSTs ønskeliste, gjennom å sette vilkåret gjenstander og informasjon som er "særlig" egnet til å bli brukt i gjennomføringen, hvor PST hadde krevd kriminalisering av besittelse av gummihansker, overalls, finlandshetter og kommunikasjonsutstyr. Spørsmålet er om ordet "særlig" satt i klamme i selve lovformuleringen er tilstrekkelig til å avgrense PSTs oppfinnsomhet når det gjelder forberedelsesgjenstander. De har allerede ytret ønske om kriminalisering av gummihansker, overalls og finlandshetter, kommunikasjonsutstyr og annet verktøy som kan benyttes ved terrorhandlinger.

Fra reaktiv til preaktiv

Det er forståelig at det etter en så omfattende tragedie som bomben mot regjeringsbygget og massakren på Utøya, kommer et press om at lovverket og sikkerhetstjenestens beføyelser skal kunne ta høyde for slike grusomheter. Men hastelover bryter med de prinsipper det norske samfunn og rettsstat er bygd på. Den foreslåtte lovpakke fortsetter dreiningen av norsk terrorbekjempelse fra reaktive til stadig mer preaktive tiltak. I PSTs forslag til terrorlov påpekes det at en rekke av de straffebud som faller innenfor PSTs mandat, ikke gir anledning til tvangsmiddelbruk i det de kaller forebyggende øyemed. Det er som om Lund-kommisjonens konklusjoner for lengst er glemt, eller avgrenset til fortidens kalde krig. Overvåking, romavlytting, hemmelig ransaking og telefonkontroll, registrering og etterretning, og ikke minst kriminalisering av antatte forberedeshandlinger, der oppmerksomheten flyttes fra det ordinære strafferettslige utgangspunkt om objektivt ulovlige handlinger, til en *potensiell* gjerningsmann og dennes subjektive forhold til tanker, ideologi og tro, planer, hat og aggresjon og andre trekk ved den mistenktes sinnelag.

Det sentrale for PST er at terrorplanlegging som utøves av en person i ensomhet skal kunne utløse tvangsmidler som adgang til teknisk sporing og andre av straffeprosesslovens beskrevne tvangsmidler. Departementet imøtekommer dette ved å foreslå å legge soloplanlegging inn under oppregningen av de straffebud som kan utløse teknisk sporing.

Terrorlovgivningen har blitt et juridisk område med en indre vekstlogikk og ekspansjon av kontrolltiltak. Allerede i dag har PST anledning til å iverksette telefonavlytting selv om man bare har "grunn til å tro" at noe alvorlig kan skje. "Grunn til å tro" er et vesentlig lavere beviskrav en "skjellig

⁵ Justis- og Beredskapsdepartementet: Høring – kriminalisering av forberedelse til terrorhandling, s. 8

grunn til mistanke". Nå har man kommet til det som tidligere har vært en rammebetingelse i norsk lovverk, *den straffrie forberedelse*. Med de nye forslag flyttes grensen for etterforskning og tvangsmidler helt opp til det riksadvokaten i sin skarpe høringsuttalelse i 2002 beskrev som "(D)et man i realiteten ønsker å ramme er formentlig den onde vilje i seg selv, den praktiske forberedelseshandling er uvesentlig. Dette kan ikke aksepteres".⁶

Tilstedeværelse på sted for terrortrening

Den internasjonale terrorlovgivningen etter 9/11 overskrider mange velbegrunnede og hevdvunne begrensninger i norsk lovverk. PST henter særlig inspirasjon fra britenes Terrorist Act i sitt krav om at "tilstedeværelse på et sted hvor det bedrives terrortrening". PST går inn for et vidtgående forbud gjennom å ramme den blotte tilstedeværelse, slik at det ikke skal være et krav at vedkommende selv mottar trening for å kunne straffes.

FNs terrorliste og EUs oppfølging av denne har i stor grad retningsgivende også for norsk terrorbekjempelse, selv om det etter 2006 har blitt tatt forbehold for EU-listens manglende nyanser når det gjelder frigjøringsbevegelsers væpnede kamp. Forbeholdene mot terrorlisten har gjort at norske myndigheter har kunnet være tilrettelegger for fredsforhandlinger, for eksempel de pågående mellom FARC-geriljaen og colombianske myndigheter, og tidligere forsøk på meklings mellom LTTE-tigrene og myndighetene i Sri Lanka. Men når PST nå foreslår å forby "tilstedeværelse på sted for terrortrening" øker det ikke lovens forutsigbarhet at det ikke finnes noen angivelse av hvilke steder dette er, og øker ikke lovens rettsikkerhetsmessige tyngde.

EUs liste har den store svakhet at det er opp til medlemslandene å føre på navn og organisasjoner og disse blir lov hvis ingen andre medlemsland kommer med innsigelser. Dette har gjort at for eksempel baskere beskyldt for å tilhøre ETA og nord-irske militante har fylt forholdsvis mye på listen. Likevel er EU-listen i stor grad retningsgivende for arbeidet til PSTs samarbeidspartnere i europeisk etterretning, og det er grunn til å frykte at disse legger sterkere føringer på PSTs blikk enn store deler av norsk befolknings støtte til frigjøringsbevegelser. De norske dommene som har vært for terrorfinansiering har fulgt EUs terrorliste, selv om dette ikke er offisiell norsk politikk. Hvordan terrorlovgivningen har fått legge absurde føringer på politi og domstol har man hatt eksempel på i Danmark. En gruppe som kalte seg Fighters+Lovers bestemte seg for å samle inn penger til en radiostasjon tilknyttet FARC-geriljaen og et trykkeri med forbindelse til den palestinske frigjøringsbevegelsen PFLP. I tillegg er det grunn til å tro at Fighters+Lovers ville avprøve grensene for terrorlovgivningen, og i denne sammenheng lagde de t-shirts, parfyme og CD'er for å samle inn penger til FARC og PFLPs medieprosjekter. Dette alternative merchandise ble beslaglagt ved en omfattende politirazzia, deres websider ble lukket og syv personer ble siktet for finansiering av terrorisme ved å ha oversendt 25 000 kr. til radiostasjonen og trykkeriet. De ble først dømt til ubetinget fengselsstraff på inntil seks måneder, men som i Højesteret ble gjort betinget. I forbindelse med straffeforfølgelsen fikk gruppen støtte av den danske foreningen for konsentrasjonsleirfanger under den annen verdenskrig, Horseshoe Stutthof-foreningen, og foreningens leder, Anton Nielsen ble dømt til to måneders ubetinget fengsel fordi foreningen hadde samlet inn 17.690 kroner til PFLPs humanitære arbeid i Gaza. Saken har ikke akkurat økt troen på rettsikkerheten rundt terrorlovene i Danmark. Det er grunn til å frykte lignende demonstrative forfølgelse av politiske aktivister og solidaritetsarbeid i Norge hvis man får lovgrunnlag for forbud om å oppholde seg bestemte steder. Er det for eksempel terrorstøtte å drikke øl på de ETA-tilknyttede barene i St. Sebastian, eller gå på støttekonsert for ETA på gaztetxes og okkuperte ungdomshus i Pamplona? Og er det PST som skal avgjøre hvor man ikke må oppholde seg, siden det faktisk ikke finnes noen terrorliste i Norge? Er det

⁶ Riksadvokaten, op.cit s.4

terrorstøtte å delta i solidaritetsarbeid i Palestina, eller seile nødhjelp med "Ship to Gaza"? Med PSTs tilslutning til overnasjonal terrorbekjempelse, følger også terrordefinisjoner og terrorlister med på lasset, uavhengig av norsk politikk.

Terrortrening

PST foreslår at det skal være straffeskjerpene å motta trening eller instruksjon til nytte for terror i tillegg til det å oppholde seg på sted hvor terrortrening skjer. De skriver: "Her er det vedkommende selv som mottar treningen og må selv ha forsett om å benytte det i terrorhandlinger. Terrormålet behøver ikke å være spesifisert på det tidspunkt treningen mottas".

Igjen blir skillet mellom forberedelse og en fullbyrdet forbrytelse brutt ned, og ikke minst blir strafferammen satt så høyt at den igjen åpner for bruk av ekstraordinære politimetoder og straffeprosessuelle tvangsmidler. Dette er særlig bekymringsfullt når man kommer frem til del II av høringsnotatet, hvor PST foreslår endringer i straffeprosesslovens regler om bruk av tvangsmidler og anonym vitneførsel.

Tvangsmidler i forebyggende øyemed

PST har i dag anledning til å bruke tvangsmidler i både avvergende og forebyggende øyemed når det gjelder ved terrorhandlinger, ulovlig etterretningsvirksomhet, ved attentat mot representanter for øverste statsmyndighet. Tvangsmidler kan være skjult fjernsynsovervåking av offentlig sted, teknisk sporing, postbeslag, kommunikasjonskontroll, romavlytting og beslag. PST mener de ikke har anledning til tvangsmiddelbruk i forebyggende øyemed på en rekke av de straffebud som faller inn under deres mandat, og ønsker derfor utvidelse av tvangsmidlene til å gjelde ved forbrytelser mot statens selvstendighet og sikkerhet, statsforfatning og statsoverhode, terrorfinansiering, oppfordring, rekruttering og opplæring i terrorhandling, omgang med plutonium, omgang med bakteriologiske midler samt brudd på eksportkontrollloven.

I sum betyr dette at PST ønsker friere hender i alle sider av deres forebyggende virksomhet, ikke bare den avvergende. Igjen er det grunn til å minne om Lundkommisjonens avdekning av irregulær politisk overvåking gjennom etterkrigstiden, og det derfor er grunn til å frykte at krigen mot terror betyr at etterretningstjenesten igjen blir en statsmakt utenfor kontroll, og som selv bestemmer lov og rett. Dette gjelder ikke minst når de også krever utvidelse av sjef for PSTs hastekompetanse også når det gjelder bruk av tvangsmidler i forebyggende øyemed, ikke kun avvergende. Sjef for PSTs beslutning trer da i stedet for tillatelse gitt av retten ved kjennelse, dog skal beslutningen snarest mulig, og senest 24 timer etter at tvangsmidlet ble tatt i bruk, legges frem for retten for godkjennelse. Hele veien i høringsnotatet kan en avlese en utvikling mot et stadig mer autonomt PST, befridd for den rettslige kontroll man tidligere har funnet nødvendig. Med så stor adgang til hastekompetanse de allerede er tilkjent, er det bekymringsfullt at det stadig settes nye begrensninger på den rettslige kontrollen, før de blir presentert for et *fait accompli*. Det er grunn til å frykte at det alltid vil bli lettere å få *tilgivelse* for å strekke lovgrunnlaget enn *tillatelse*. Med de ønsker og operasjonelle drømmer PST nå fremmer, går de langt ut over hva Metodekontrollutvalgets utredning åpnet for når det gjelder bruken av skjulte metoder og graden av metodenes målrettethet, og dette gir grunn til bekymring hvis PST får medhold til dette. Departementets høringsnotat legger opp til dette enten gjennom at strafferammen for lovbruddet økes, eller subsidiært at straffebudet inntas uttrykkelig i de enkelte bestemmelsene om tvangsmidler.

Tjenestemann som anonymt vitne

Ved lov av 28. juli 2000 nr. 73 ble det gitt anledning til å benytte seg av anonyme vitner under etterforskning av enkelte grove straffesaker i forbindelse med det som er lagt inn under betegnelsen "organisert kriminalitet", dette både under rettslige avhør og til hovedforhandlingen. I tillegg ble det mulig å innskrenke siktedes adgang til innsyn i saksdokumenter som kunne avsløre anonyme vitners identitet. Anonym vitneførsel er et alvorlig angrep på grunnleggende rettssikkerhetsgarantier i straffesaker. I dag kan polititjenestemenn som avgir forklaring skjule identiteten på en kilde eller informant i henhold til § 234, jf straffeprosessloven § 130a. Det skal foreligge en fare for at det kan skje en alvorlig forbrytelse som krenker liv, helse eller friheten til vitnet, eller noen som vitnet står i forhold til. Når det gjelder polititjenestemenn, kan anonymitet besluttes hvis det er fare for at dennes vitnemål vanskeliggjør deltagelse i skjult etterforskning i andre saker av samme art, som spaner eller undercover, men også hvis det anses fare for dennes liv og helse. Anonymisering kan skje både av navn og utseende.

PST har uttrykt skepsis til å benytte adgangen til anonymitet, ikke ut fra rettssikkerhetsproblemene, men fordi den fortsatt "...gir en relativt stor krets av personer adgang til vitnets identitet"⁷. PST foreslår derfor å begrense adgangen til opplysninger om polititjenestemannens identitet, ved at det skal være en særskilt dommer og egen oppnevnt representant som opptar opplysningene og behandler begjæring om anonymitet fra påtalemyndighet. De hevder også at det er problemer å få bistand fra utenlandske polititjenestemenn, siden Norge etter deres mening ikke kan gi tilstrekkelige garantier for å holde disses identitet skjult.

Det er grunn til å merke seg at Metodekontrollutvalget ikke fant et dokumentert behov for utvidelser av adgangen til anonym vitneførsel. Noe mer dokumentasjon av behovet kan ikke sies fremlagt i forbindelse med dagens høringsnotat, så det fremstår som om PST nå benytter anledningen til omkamp rundt alt det de ikke fikk gjennomslag med tidligere, både i forhold til terrorlovene i 2001, i metodekontrollutvalget og ikke minst i forhold alt som ble avslørt i Lund-kommisjonens rapport, Dokument nr. 15 (1995-96) om de hemmelige tjenesters brudd på lovverk, illegal overvåkning og den manglende demokratiske kontroll av deres praksis.

"Krigen mot terror" har blitt den nye "kalde krig" på det juridiske felt, og det fremstår som betenkelig at PST nå lener seg så tungt på tragedien fra 22. juli for å fremme egne interesser i et forsøk på gjentakelse og forsterkning av de områder de ikke fikk politisk og demokratisk støtte for i 2001.

Utvidelse av straffebestemmelsen for deltagelse i organisert kriminalitet

Departementet gir i del III av høringsnotatet uttrykk for at det "(I) dag synes en rådende oppfatning innen strafferettspleien å være at straffelovenes regler rettet særlig mot organisert kriminalitet, ikke kommer til anvendelse i ønsket utstrekning. Dette innebærer at straffeverdigheten og den særlig samfunnsskadelige virkning denne type kriminalitet har, ikke avspeiles i tilstrekkelig grad i rettspraksis".⁸

Departementet kommer ikke med noen ytterligere dokumentasjon på at det har vært et stort antall slike mafia-lignende saker som ikke har blitt pådømt i Norge, ut over "en rådende oppfatning innenfor strafferettspleien", men hevder at begrensningene i lovverket er et problem. Derfor går de inn at anvendelsesområdet i § 60 a bør utvides til å omfatte "løsere strukturer som med

⁷ Justis- og Beredskapsdepartementet: Høring – kriminalisering av forberedelse til terrorhandling, s. 40

⁸ Ibid. s. 41

fellesbetegnelse kan kalles nettverksbaserte grupper. Dette synes i dag ikke å oppfylle kravet til «organisert gruppe».⁹ Departementet problematiserer situasjoner der organiseringen ikke utgjøres av en fast sammensetning av gruppemedlemmer, "men er enkeltindivider som er innom i forbindelse med et enkeltbidrag og deretter forsvinner ut igjen". De vurderer deretter et scenario der "grunnplanet ser ut som celler bestående av to og to personer", som dermed faller utenom lovens krav om at det skal være mer enn to personer. Deretter viderefører de dette til om fellesskapet mellom de tre eller flere personer må skje samtidig, eller om det kan være mer sporadisk og to og to, og at gruppekoordineringen for eksempel skjer i form av elektronisk kommunikasjon.

Listen over tenkte organisasjonskonstellasjoner kan sikkert sammensettes til det absurde, men departementets hovedkonklusjon blir en skjerpelse av lovverket rundt "organisert kriminalitet" som vil kunne omfatte en langt større del av norsk kriminalitetsbilde enn det man vanligvis ville tenke på som "mafia-lignende". I praksis er dette en helt usedvanlig streng straffeskjerpelse i norsk lovtradisjon, med dobling av straff for en rekke forbrytelser som med ren retorikk omskrives til "organisert kriminelt nettverk", uten at dette gis noen som helst juridisk eller samfunnsmessig dokumentert sammenheng. Dette er en desidert betenkelig måte å føre kriminalpolitikk på, og vil intensivere presset for økte strafferammer på stadig nye felter, gjennom at tankegangen rundt "organisert kriminalitet" smitter av på hele straffeloven. Intet menneske er en øy helt for seg selv, heller ikke lovbrutere, og hvis nettverkstankegangen får fotfeste i norsk lovverk, vil de fleste kunne bli svært landfaste.

Igjen skreddersys lovverket operasjonelt for å kunne utløse ekstraordinære etterforskningsmetoder med telefonavlytting, sporing, hemmelig ransaking mv. på stadig flere felter. Dette er en svært betenkelig utvikling, som høringsnotatet overhodet ikke dokumenterer behovet for. Man legger seg på systematisk tilpasning av lovverket til PSTs behov og ønsker. Men et preaktivt overvåkingssamfunn er ikke nødvendigvis et trygt samfunn, og vil fort utvikle seg til et samfunn med svekket rettssikkerhet. Det er betenkelig å se at det er et svært lite fokus på rettssikkerhetsområdet i høringsnotatet, og at de ensidig favoriserer PSTs operasjonelle ønsker i lovtenkningen.

Det er ikke tvil om at det foreslåtte lovverket vil svekke både den rettslige og demokratiske kontrollen av etterretningsarbeidet i ly av fjorårets tragiske hendelser, uten at det dokumenteres at dagens begrensninger har påvirket muligheten til å avdekke terrorplanlegging. I stedet legges det opp til en omdannelse av PST og politiinnsatsen mot "terrorisme og organisert kriminalitet" til en preaktiv samfunnskontroll som betyr en skremmende omlegging av norsk etterretning og straffepleie.

Paradigmeskiftet til den "preaktive terrorbekjempelse" har en innebygd ekspansjonsfare, fordi hvis det ikke virker, må overvåkingen og avvergende tiltak nødvendigvis økes, og neste trinn blir å avsløre "soloterrorister" som planlegger i nettverk. Den nye lovpakken medfører en lavere bevisbyrde for å pådømme forberedelse til terrorisme gjennom at det, som i Bergprekenen, ikke kun er handlinger som er syndig, men også de onde tanker. Kriminalisering av forberedelseshandlinger flytter det ordinære strafferettslige utgangspunkt om objektivt ulovlige handlinger, til en potensiell gjerningsmann og dennes subjektive forhold til tanker, ideologi og tro, trening og planlegging, hat og aggresjon og andre psykiske trekk ved den mistenktes sinnelag. På bakgrunn av den teknologiske utvikling innenfor elektroniske overvåkningsmidler, datastyrt analyseverktøy og kommunikasjonskontroll som utløses av "ekstremistiske" ord, er dette å åpne Pandoras eske for et omfattende overvåkingssamfunn med et stadig mer autonomt PST – langt fra den mer åpenhet og mer demokrati som det så fornuftig ble vektlagt av statsministeren etter 22. juli.

⁹ Justis- og Beredskapsdepartementet: Høring – kriminalisering av forberedelse til terrorhandling, s. 50

KROMs konklusjon: PSTs forslag må avvises.

Med hilsen

Thomas Mathiesen
For Politisk Utvalg i KROM

Mikkel Haugerud
For styret i KROM